

Opis

Po 15 latach od pierwszego wydania **Małych struktur społecznych** podział na **mikrosocjologię i makrosocjologię** wydaje się być coraz mniej wyraźny. Niemniej prezentowana przez autora oryginalna teoria **mikrosocjologii strukturalnej** sprawia, że praca ta pokonuje nie tylko bariery czasowe, ale i ograniczenia w obrębie dyscypliny, **prowokując i inspirując do szukania komplementarności między tymi dwoma polami analizy badawczej**. Dzięki temu też nadal pozostaje aktualnym kompendium wiedzy o **małych strukturach społecznych**.

Charakterystycznym dla [...] strukturalizmu socjologicznego sposobem analizy procesów społecznych jest rozpatrywanie ich jako rezultatu czy przejawu określonych sił ponadjednostkowych - struktur lub grup społecznych. Nie oznacza to jednakże, że z pola widzenia tych analiz znika całkowicie jednostka ludzka.

[...] Strukturalizm socjologiczny wysuwa nie nową zresztą tezę [...], że jednostka pozostająca poza obrębem grupy nie ma jakiegokolwiek sensu socjologicznego i jakiegokolwiek społecznego znaczenia.

Jacek Szmataka, fragment tekstu

Spis treści

Część pierwsza. **Mikrosocjologia jako dyscyplina społeczna**

Rozdział 1. **Emergentny strukturalizm socjologiczny - dochodzenie do paradygmatu analizy mikrostruktur społecznych**

- 1.1. Wstępna charakterystyka mikrosocjologii strukturalnej
- 1.2. Mikrosocjologia wśród innych działów socjologii
- 1.3. Wielopoziomowa teoria socjologiczna
- 1.4. Problem statusu ontologicznego mikrostruktur społecznych
  - 1.4.1. Realizm ontologiczny
- 1.5. Problem statusu metodologicznego wyjaśnień mikrosocjologicznych
  - 1.5.1. Holizm metodologiczny
- 1.6. Problem statusu epistemologicznego mikrosocjologii
  - 1.6.1. Dyrektywy redukcjonizmu metodologicznego
- 1.7. Kluczowe pojęcia emergentnego strukturalizmu socjologicznego
  - 1.7.1. Pojęcie emergencji zjawisk społecznych
  - 1.7.2. Struktura emergencyjna rzeczywistości społecznej
  - 1.7.3. Pojęcia "struktura społeczna", "mikrostruktura" i "poziom rzeczywistości społecznej"
  - 1.7.4. Mała grupa społeczna - główny przedmiot badań mikrosocjologii strukturalnej
- 1.8. Przymus i naciski strukturalne jako konstytutywne cechy małej grupy

Rozdział 2. **Prekursorzy mikrosocjologii wśród klasyków socjologii**

- 2.1. Ferdinand Tönnies: Gemeinschaft jako prototyp mikrosocjalnej sfery zjawisk
  - 2.1.1. Więź społeczna jest przeciwieństwem wolności

- 2.1.2. Dominacja jestestw społecznych nad jednostkami
- 2.1.3. Wola czynnikiem konstytutywnym jestestw społecznych
- 2.1.4. Status ontologiczny wspólnoty i społeczeństwa
- 2.1.5. Treść idei wspólnoty
- 2.2. Emile Durkheim: grupa pierwotna jako czynnik podtrzymujący stabilność ludzkiej osobowości
  - 2.2.1. Teoretyczne i filozoficzne podstawy socjologii Durkheima - krytyka i obrona
  - 2.2.2. Mikrosocjologiczne implikacje studium o samobójstwie
- 2.3. Georg Simmel: wpływ liczebności grupy na jej społeczną formę i na formy interakcji
  - 2.3.1. Formy uspołecznienia elementarnych układów strukturalnych
  - 2.3.2. Forma a treść uspołecznienia
  - 2.3.3. Zabawowa forma uspołecznienia - towarzyskość
  - 2.3.4. Hipotezy dotyczące efektu progów towarzyskości
  - 2.3.5. Różnice strukturalne między diadami i triadami
  - 2.3.6. Dynamika małych i dużych systemów społecznych
- 2.4. Charles H. Cooley: funkcje grupy pierwotnej
  - 2.4.1. Status teoretyczny pojęcia grupy pierwotnej
  - 2.4.2. Podstawowa teza koncepcji Cooleya
- 2.5. Sigmund Freud: hipoteza o libidinarnej strukturze zbiorowości
  - 2.5.1. Mechanizm deindywidualizacji jednostek w zbiorowości
  - 2.5.2. Libidinarna struktura zbiorowości
- 2.6. Florian Znaniecki: grupy jako produkt uczestniczących w nich jednostek
  - 2.6.1. Koncepcja współczynnika humanistycznego
  - 2.6.2. Podstawowe komponenty grupy społecznej
  - 2.6.3. Stanowisko ontologiczne Znanieckiego
  - 2.6.4. Teoria roli społecznej
- 2.7. Trendy rozwojowe w historii mikrosocjologii
  - 2.7.1. Pierwszy okres rozwoju badań mikrosocjologicznych: 1898-1905
  - 2.7.2. Okres krystalizacji badawczej mikrosocjologii: 1920-1930
  - 2.7.3. Krystalizacja instytucjonalna mikrosocjologii; stabilizacja badawcza; klasyka mikrosocjologiczna: 1930-1945

Rozdział 3. Klasyczne teorie i studia empiryczne w mikrosocjologii

- 3.1. Początki szkoły human relations
  - 3.1.1. Wstępne rezultaty eksperymentów
  - 3.1.2. Odkrycie fundamentalnego znaczenia grup pierwotnych
  - 3.1.3. Odkrycie roli systemu wartości w grupie
  - 3.1.4. Odkrycie funkcji organizacji społecznej grupy
  - 3.1.5. Kwestia racjonalności działań ludzkich
- 3.2. Socjometria Jacoba L. Morena
  - 3.2.1. Prekursorzy socjometrii
  - 3.2.2. Początki socjometrii
  - 3.2.3. Filozofia socjometrii
  - 3.2.4. Koncepcja grupy społecznej
  - 3.2.5. Atom społeczny
  - 3.2.6. Tele
  - 3.2.7. Spoistość grup społecznych

- 3.2.8. Struktura socjometryczna
- 3.2.9. Efekt socjodynamiczny
- 3.3. Teoria pola Kurta Lewina i powstałe na jej gruncie koncepcje
  - 3.3.1. Główna teza filozofii Lewina
  - 3.3.2. Fizyczna teoria pola jako źródło inspiracji koncepcji Lewina
  - 3.3.3. Koncepcja całości jako układu dynamicznego
  - 3.3.4. Antyredukcjonizm
  - 3.3.5. Antyarystotelizm
  - 3.3.6. "Klimaty przywództwa" w małych grupach
- 3.4. Hipotezy George'a Homansa dotyczące funkcjonowania małej grupy
  - 3.4.1. System wewnętrzny i zewnętrzny
  - 3.4.2. Hipotezy teoretyczne (twierdzenia)

Część druga. **Struktury quasi-grupowe**

Rozdział 4. **Formowanie się i krystalizacja układów statusów**

- 4 1. Pozycje i statusy społeczne jako odrębne elementy strukturalne
  - 4.1.1. Pozycja, status i rola: ogólny model pojęciowy
- 4.2. Powstanie konfiguracji i układów statusów w małych grupach
  - 4.2.1. Kilka wstępnych uwag metateoretycznych
  - 4.2.2. Dwa typy czynników statusu
  - 4.2.3. Procesy uogólniania statusu
  - 4.2.4. Pojawienie się poziomów oczekiwań
- 4.3. Władza i dominacja w układach statusów
  - 4.3.1. Natura statusu
  - 4.3.2. Aspekt dominacji w procesie tworzenia stratyfikacji statusów
  - 4.3.3. Dominacja i władza jako integralne składniki hierarchii statusów

Rozdział 5. **Role społeczne i struktury ról**

- 5.1. Wewnętrzna struktura roli jednostki
  - 5.1.1. Wewnętrzna stratyfikacja roli jednostki
- 5.2. Funkcjonalna i strukturalna autonomia jednostki
  - 5.2.1. Rozłam w roli (role distance)
  - 5.2.2. Scalenie jednostki z rolą społeczną
- 5.3. Konstelacje i układy ról indywidualnych
  - 5.3.1. Zespoły ról społecznych
  - 5.3.2. Strukturalne mechanizmy rozładowywania konfliktów i napięć w zespole ról
  - 5.3.3. Indywidualne mechanizmy redukcji napięć w roli
  - 5.3.4. Komplet statusów
- 5.4. Złożoność zespołu ról a stopień autonomii jednostki

Część trzecia. **Struktury grupowe bliskiego dystansu - jednostka a naciski strukturalne**

Rozdział 6. **Struktura socjometryczna: struktura afektywna małej grupy**

- 6.1. Dwa oblicza struktury socjometrycznej
- 6.2. Czynniki generujące strukturę socjometryczną
  - 6.2.1. Potrzeby emocjonalno-afiliacyjne

6.2.2. Dystanse międzyludzkie

6.2.3. Podobieństwo postaw

6.3. Struktura socjometryczna, atrakcyjność interpersonalna, spójność - dystynkcje pojęciowe

6.3.1. Spójność i atrakcyjność interpersonalna

6.3.2. Głębokie struktury spójności grupowej

6.3.3. Atrakcyjność interpersonalna i struktury socjometryczne sensu stricto. Tworzenie się podziałów wewnątrzgrupowych: podgrupy i kliki

6.4. Procesy i reguły działania struktur socjometrycznych

6.4.1. Wielkość grupy jako czynnik sprzyjający spójności grupowej

6.4.2. Zmiany przebiegu komunikacji wewnątrzgrupowej pod wpływem wzrostu spójności

6.4.3. Efektywność i produktywność grup spójnych

6.4.4. Zdolność grup spójnych do wywierania wpływu na członków i konsekwencje tego zjawiska

6.4.5. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności I: deindywidualizacja jednostek

6.4.6. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności II: syndrom grupowego myślenia

6.4.7. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności III: zintegrowana teoria deindywidualizacji

6.4.8. Schizma wewnątrzgrupowa: przekroczenie bezpiecznej granicy podziałów

Rozdział 7. **Struktura komunikowania się: wolność jednostki a wymogi struktury**

7.1. Struktury scentralizowane i zdecentralizowane

7.1.1. Pięć typów struktur komunikowania się

7.1.2. Efektywność, satysfakcja i rodzaj zadania w strukturach scentralizowanych i zdecentralizowanych

7.2. Stopień niezależności pozycji w strukturze komunikowania się

7.3. Poziom nasycenia informacyjnego pozycji w strukturze komunikowania się

7.3.1. Nasycenie i niezależność jako główne determinanty zachowania grupy

7.4. Wpływ zmiennych ponadjednostkowych na sposób działania struktur komunikowania się

7.4.1. Wielkość grupy a procesy komunikowania się w grupie

7.4.2. Skutki narzucenia grupie nowej struktury komunikowania się

7.5. Wpływ indywidualnych charakterystyk członków grupy na struktury komunikowania się

7.5.1. Tendencja do dominowania nad innymi a struktura komunikowania się

7.5.2. Autorytaryzm jednostek w strukturach komunikowania się

Rozdział 8. **Struktura przywództwa: wpływ kontekstu strukturalnego na cechy indywidualne jednostki**

8.1. Odmienne podejścia do badania struktur przywództwa

8.1.1. Struktura przywództwa jako rezultat konsensu grupowego

8.1.2. Przywództwo i władza - dwie odmienne perspektywy badawcze

8.1.3. Niestrukturalistyczne analizy procesów przywództwa

8.2. Logika działania struktury przywództwa

8.2.1. Parametry sytuacyjne struktury przywództwa

8.2.2. Struktura motywacyjna przywódcy

8.2.3. Główne prawidłowości działania struktury przywództwa

Część czwarta. **Dialektyka procesów mikrospołecznych i makrospołecznych**

Rozdział 9. **Teoria wzajemnych relacji między mikrostrukturami i makrostrukturami**

- 9.1. Twierdzenie o dwustopniowości procesu komunikowania się
- 9.2. Uszczegółowienie i rozszerzenie twierdzenia o dwustopniowości procesu komunikowania się
- 9.3. Twierdzenie o źródłach dwustopniowości procesu komunikowania się
- 9.4. Twierdzenie o przeciwieństwie wewnętrznej atmosfery i komplementarności funkcji makrostruktur i małych grup społecznych
- 9.5. Twierdzenie dotyczące konfliktu między małymi grupami a szerszym układem makrostrukturalnym
- 9.6. Twierdzenie o zaspokajaniu potrzeb afektywnych przez mikrostruktury
- 9.7. Twierdzenie o związkach i zależnościach między działaniem jednostek i makrostruktur
- 9.8. Wpływ zmiennych "solidarność grupowa", "homogeniczność" i "integracja" na przebieg zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami
- 9.9. Wpływ spójności małej grupy na wzajemne zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami
- 9.10. Powiązanie zmiennej dotyczącej syndromu grupowego myślenia ze zmienną dotyczącą strukturalno-kontekstowej charakterystyki grupy
- 9.11 Wpływ zmiennej dotyczącej cech strukturalno-kontekstowych małej grupy przy założeniu o niewystępowaniu w niej syndromu grupowego myślenia
- 9.12. Wpływ sprzeczności między małymi grupami na przebieg wzajemnej zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami
- 9.13. Wpływ indywidualnej dewiacji na proces dwustopniowego komunikowania się

Rozdział 10. **W kierunku mikrosocjologii strukturalnej. Zakończenie**

- 10.1. Mikrostruktura - emergentna struktura dalekiego dystansu
  - 10.1.1. Źródła teoretyczne SYMLOG-u
  - 10.1.2. Wstępne tezy i założenia teorii struktury dalekiego dystansu
- 10.2. Polaryzacja mikrostruktury

Bibliografia